

Schiță pentru profilul comunitar.
Gârcin Sacele – comunitate cu populație majoritar romă

lector. drd. Carmen Buzea, Universitatea Transilvania din Brașov
subinspector Raluca Buzea, Inspectoratul de Poliție al Județului Brașov

Rezumat

Lucrarea prezintă rezultatele cercetării descriptive realizate în cadrul comunității rome Gârcin din municipiul Săcele. S-a urmărit realizarea a trei sub-profile comunitare: profilul teritorial și demografic, profilul educațional și ocupațional, profilul psihosocial și antropologic. Rezultatele cercetării au condus la concluzia că membrii comunității Gârcin nu se diferențiază sub aspect cultural, valoric, ocupațional de populația majoritară. În cadrul comunității nu există vestimentație tradițională, nu au fost identificate obiceiuri și ritualuri specifice etniei (obiceiuri de nuntă, botez, zile festive, forme de salut), nu este cunoscută limba *romanes*. O mică parte dintre membrii comunității se auto-identifică ca etnici romi. Având în vedere datele obținute se impune reconsiderarea perspectivei emice pentru proiectele de intervenție socială și dezvoltare comunitară.

Cuvinte cheie: Gârcin, comunitate etnică, profil comunitar

Cadrul general al cercetării

Lucrarea cuprinde o parte din rezultatele cercetării descriptiv - explorative, desfășurate în perioada februarie-martie 2008, în cadrul comunității rome Gârcin, municipiul Săcele, județul Brașov. Cercetarea a urmărit descrierea comunității Gârcin - Săcele, în vederea fundamentării reînființării postului local de poliție. Universul cercetării a fost reprezentat de populația de etnie romă cu domiciliul în comunitatea Gârcin. S-au utilizat două metode de cercetare: metoda profilului comunitar și ancheta sociologică. Subprofilele comunitare relevante în raport cu obiectivele de cercetare și interesele beneficiarului (Inspectoratul Județean de Poliție Brașov) au fost: profilul teritorial și demografic, profilul educațional și ocupațional, profilul psihosocial și antropologic.

Pentru culegerea datelor au fost aplicate următoarele tehnici: interviuri de profunzime realizate cu lideri locali și profesioniști din rețeaua serviciilor sociale, interviuri semistructurate realizate cu membri ai comunității rome, analiza secundară a datelor statistice, analiza de conținut a documentelor și observația structurată

1. Profilul teritorial și demografic

Conform estimărilor liderilor locali (primarul municipiului Săcele, directorul Școlii Generale nr. 5, consilierul de etnie romă din cadrul Primăriei Săcele) în comunitatea Gârcin locuiesc aproximativ 8.000 persoane. Potrivit datelor statistice furnizate de Biroul Județean de Administrare a Bazelor de Date Brașov (BJABD), numărul locuitorilor este de 6299 persoane, iar conform recensământului populației și locuințelor din anul 2002 numărul locuitorilor este de 1279 persoane. Diferențele dintre cele trei surse, se datorează, așa cum sugerează și liderii locali, criteriilor de identificare aplicate pentru fiecare dintre cele trei surse. Astfel, liderii locali au aplicat heteroidentificare, realizată pe criteriul proximității geografice (adresa de domiciliu), în timp ce datele de la recensământ au fost colectate prin utilizarea criteriului autoidentificării.

În ceea ce privește dinamica populației, acesta a înregistrat o creștere de 20% între anii 2002 și 2003, urmată de o ușoară scădere până în anul 2005, iar din anul 2006 se înregistrează un trend crescător (Figura 1)

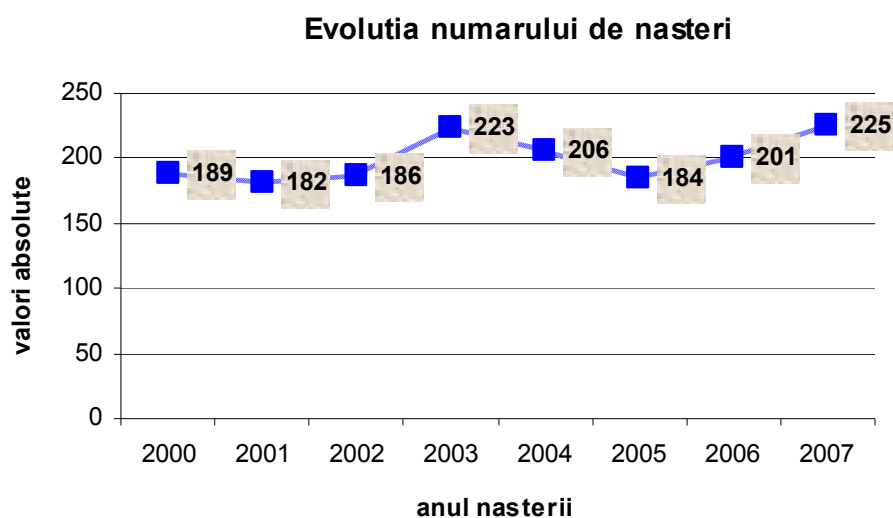

Fig. 1. Evoluția numărului de nașteri

Sporul natural în anul 2007 a fost de 160 persoane. În comunitatea Gârcin s-a înregistrat un spor natural pozitiv, comparativ cu sporul natural la nivel național în anul 2007, care a avut valoare de -38,5 mii persoane. În ceea ce privește *distribuția populației pe vârstă și sexe*, ponderea cea mai mare (29,9%), este reprezentată de grupa populației cu vârstă cuprinsă între 0 și 10 ani (Figura 2). Distribuția pe sexe a populației cuprinde 3225 bărbați (51%) și 3074 femei (49%) (Figura 3).

Populația cu vârstă școlară este de 1251 persoane, dintre care 1188 sunt înscriși la Școala Generală nr. 5 Săcele. Populația potențial activă (16 - 50 ani) reprezintă 50,3% din totalul populației.

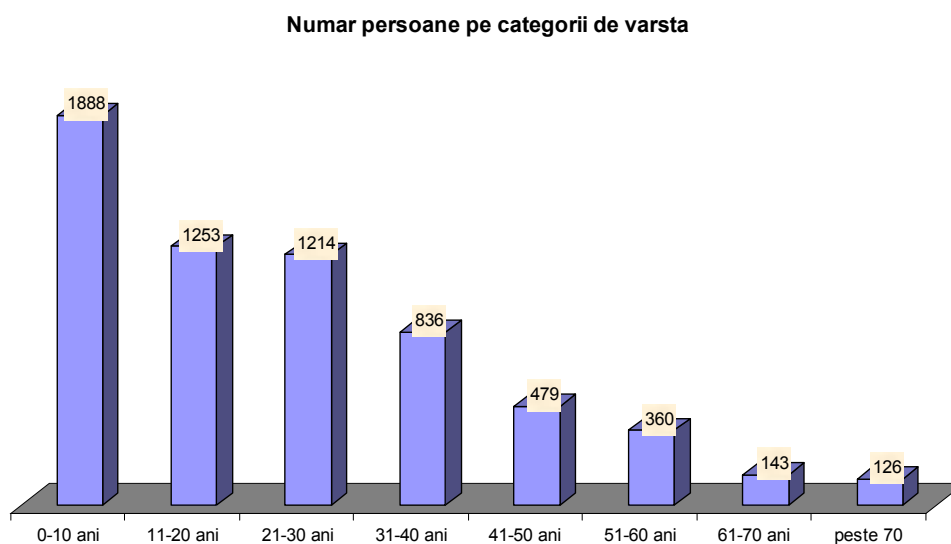

Fig. 2. Distribuția pe categorii de vârstă

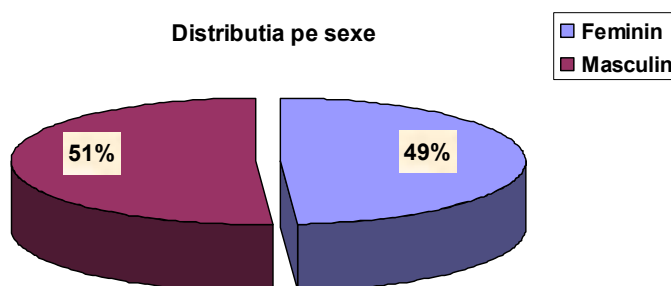

Fig. 3. Distribuția pe sexe

Potrivit datelor furnizate de Primăria Municipiului Săcele, în anul 2007 au fost oficiate 108 căsătorii la nivelul comunității. Din interviurile realizate cu profesioniști din rețeaua serviciilor sociale și cu membrii ai comunității reiese că majoritatea populației preferă uniunea liberă (consensuală, concubinaj) în defavoarea căsătoriei. Această opțiune este explicată de respondenți prin avantajele de tip economic: posibilitatea de a solicita individual ajutor social. De asemenea, cei care optează pentru uniunea consensuală sunt minori, fapt ce

justifică imposibilitatea oficierei căsătoriei.

Numărul familiilor monoparentale aflate în evidența Primăriei Săcele este de 550. Numărul persoanelor beneficiare ale ajutorului social este de 2256, reprezentând 35,8% din totalul populației studiate. Ponderea persoanelor care solicită individual ajutor social este de 30% din numărul total de dosare. Se remarcă faptul că ponderea dosarelor cu un număr mare de persoane asistate (7-10 persoane) este una scăzută 8,3%. Cea mai mare parte a familiilor asistate sunt familii care au 2-4 copii în întreținere. Conform estimărilor persoanelor intervievate (membri ai comunității și lideri locali) numărul mediu al copiilor dintr-o familie este de 6-7 copii.

Prin observație structurată, realizată pe baza fișei de observație a *condițiilor de locuit* au fost identificate următoarele caracteristici generale:

- cea mai mare parte a familiilor locuiesc într-o singură cameră, în locuințe care reunesc familia extinsă;
- majoritatea locuințelor nu sunt racordate la rețeaua de energie electrică;
- nu există apă curentă și rețea de canalizare;
- încălzirea locuințelor se realizează prin sobe cu lemne;
- grupul sanitar este în exteriorul locuinței;
- delimitarea proprietății este realizată prin gard de lemn;
- o mică parte din familii cresc în gospodărie animale (porci și cai);
- nu există spații de joacă special amenajate pentru copii;
- drumurile din comunitate sunt greu practicabile.

Interviurile realizate cu liderii locali și profesioniștii din rețeaua serviciilor sociale au arătat faptul că majoritatea membrilor comunității nu au documente de proprietate pentru teren și case. În aceste condiții procedura pentru eliberarea actului de identitate cuprinde declarația pe propria răspundere privind domiciliul și verificarea pe teren de către Poliție a veridicității acesteia.

În planurile de dezvoltare la nivelul comunității sunt prevăzute 26 parcele de teren (150 mp/parcelă) ce urmează a fi repartizate familiilor tinere pentru construirea de locuințe. De asemenea urmează a fi repartizate 8 locuințe modulare.

2. Profilul educațional și ocupațional

Conform datelor furnizate de Școala Generală nr. 5 Săcele în anul școlar 2007-2008 sunt înregistrați 1188 elevi repartizați în 44 de clase. Rata de școlarizare a populației de vârstă

școlară, este de 100% conform aprecierii membrilor din conducerea școlii. Înscrierea copiilor în clasa I este făcută anual, prin recensământ, cu ajutorul mediatorilor școlari.

La Școala Generală nr. 5 Săcele sunt înscriși copii proveniți în exclusivitate din comunitatea Gârcin. În școală își desfășoară activitatea 55 cadre didactice, dintre care 50 cadre calificate. În școală se desfășoară programul „Șansa a II - a”, adresat copiilor care au depășit cu maximum 4 ani vârsta de școlarizare, cu un număr de 226 elevi înscriși. Activitățile extracurriculare desfășurate sunt cele legate de revista școlii și trupa de teatru. De asemenea, ocazional au fost desfășurate proiecte de intervenție socială, conduse de organizații guvernamentale sau private. AJOFM Brașov a desfășurat un program de inițiere în activități manufacturiere (împletit coșuri). Fundația Agapedia a realizat o serie de programe de educație sanitară și planning familial adresate femeilor din comunitate. Fundația FAST dezvoltă un program adresat copiilor, oferindu-le acestora posibilitatea desfășurării activităților de învățare și recreere, după programul de școală

Rata de promovabilitate pe ani de studii înregistrează o descreștere accentuată spre finalul ciclului gimnazial (clasele a VII-a și a VIII-a). Această tendință este confirmată de numărul scăzut al elevilor care își continuă studiile. Respondenții apreciază că maximum 15% dintre absolvenții de gimnaziu frecventează cursurile unui liceu sau a unei școli de arte și meserii (Figura 4).

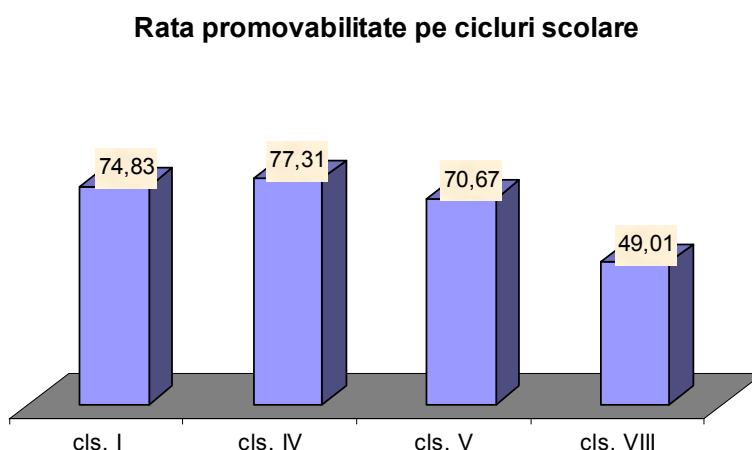

Fig. 4. Rata de promovabilitate clasele I-VIII

Rata de abandon școlar a fost estimată pe baza datelor furnizate de BJABD și Școala Generală nr. 5, rezultând o rată totală de abandon școlar pentru clasele a VII-a și a VIII-a de 85%. Aceste date au fost confirmate de observația participativă realizată în cadrul școlii, în

medie aflându-se în sala de clasă 3-4 elevi din grupele terminale. Nivelul de școlarizare al populației adulte este în medie, de 8 clase, potrivit aprecierilor respondenților.

Sursele de venit au fost identificate prin analiza datelor statistice și a datelor obținute prin interviurile individuale. Au fost identificate trei surse principale de venit.

a) *ajutorul social și alte forme de protecție socială*

În comunitatea Garcin sunt asistate social 2256 persoane. 226 de persoane beneficiază de indemnizația pentru creșterea copilului cu vârsta până la 2 ani, respectiv 3 ani pentru copilul cu handicap. 105 persoane beneficiază de indemnizația pentru asistenți personali ai persoanelor cu gradul I de handicap.

45 de familii beneficiază de sprijin financiar din partea DGASPC Brașov pentru îngrijirea copiilor cu handicap. Dintre acestea, 36 de familii (80%) au ca surse unice de venit sprijinul financiar acordat de DGASPC și ajutorul social.

În lunile de iarnă Primăria Săcele acordă un ajutor financiar pentru procurarea lemnului în valoare de 270 lei/lună, pentru o perioadă de 5 luni. Această sumă este acordată persoanelor care au întocmit dosare de ajutor social.

b) *venituri din activități de comerț*

Activitățile de comerț pot fi împărțite în trei grupe:

- comercializarea în spații special amenajate a florilor și a aranjamentelor florale;
- vânzarea ocazională a plantelor medicinale, urzicilor, zmeurei, ciupercilor și a florilor de pădure sezoniere;
- vânzarea sezonieră a materialului lemnos.

Famiiliile care au practicat comerțul cu flori o perioadă mai mare de timp au dobândit venituri care le-a permis îmbunătățirea condițiilor de locuit (renovarea casei, achiziționarea aparatelor electrocasnice, achiziționarea unor autoturisme) și/sau achiziționarea unor locuințe în afara comunității.

Istoria ocupațională a comunității este legată de prelucrarea lemnului: realizarea de linguri, fuse, vârtelnițe, troace – romii din comunitate fiind cunoscuți ca rudari sau lingurari. Aceste îndeletniciri nu au fost păstrate sau transmise generațiilor actuale, meseriile practicate în comunitate fiind învățate în exteriorul acesteia, printr-o formă de calificare profesională. O excepție o reprezintă comerțul cu flori, care a fost transmis în cadrul familiei, fără a fi însă o ocupație tradițională.

În cadrul comunității nu sunt practicate meseriile considerate tradiționale pentru etnicii romi: muzica lăutărească, prelucrarea metalelor, manufacturiere obiecte de uz casnic (mături, cozi pentru unelte, coșuri etc.).

O dimensiune specifică comunității studiate o reprezintă procurarea și vinderea de material lemnos. Interviuurile realizate cu lideri locali și membri ai comunității au evidențiat faptul că vinderea lemnului către gaterile din Săcele și Tărlungeni, dar și către persoanele fizice - este o sursă de venit substanțială. Acest aspect ridică o serie de probleme generate de legalitatea procurării lemnului, respondenții indicând că această sursă de venit presupune nerespectarea legislației.

c) venituri salariale

Principalii angajatori sunt firmele din domeniul serviciilor de salubritate (SC Urban SA, SC Vectra Service SRL, SC Cibin SRL, SC Comprest SA), a transporturilor (SC RAGCPS Sacele) și din domeniul construcțiilor. O pondere scăzută (aproximativ 1% conform respondenților) dintre membrii comunității lucrează în străinătate, îndeosebi în Spania, Italia și Cipru. Activitățile sezoniere sunt slab reprezentate, cuprinzând munca necalificată desfășurată în gospodării: zugrăvit, grădinărit etc. Aceste activități sunt desfășurate fără întocmirea contractelor individuale de muncă.

3. Profilul psihosocial și antropologic

Prima direcție de investigare a fundamentului (sursei) pentru normele și valorile comunității a fost cea a tradițiilor și obiceiurilor transmise intergenerațional. Ca și în cazul meșteșugurilor, în comunitatea Garcin nu a fost identificată o continuitate intergenerațională a unui set de valori și norme. În mod cert, comunitatea Garcin nu poate fi caracterizată ca o comunitate de romi tradițională. Acest fapt se observă atât la nivelul structurii și organizării (absența unui bulibașă recunoscut la nivelul comunității) cât și la nivelul mecanismelor justiției intracomunitare (absența formelor tradiționale de justiție; absența judecății țigănești).

La nivelul comunității nu există elemente de diferențiere față de populația majoritară, care să exprime apartenența etnică. Nu există vestimentație tradițională și nu au fost identificate obiceiuri și ritualuri specifice etniei (obiceiuri de nuntă, botez, zile festive, forme de salut) și nu este cunoscută limba *romanes*.

Un aspect esențial al setului de norme și valori este dat de autopercepția membrilor comunității. Aceștia nu recunosc apartenența la etnia romă, fapt ce a condus la înregistrarea în datele recensământului din anul 2002 a unui număr de 1279 romi. Explicațiile oferite de respondenți (membri ai comunității) fac trimitere la absența dimensiunilor tradiționale: limbă, vestimentație, obiceiuri, tradiții.

Principalii indicatori studiați pentru dimensiunea norme și valori comunitare au fost: formele de salut, serbarea zilei de naștere, obiceiurile de muncă și formele de justiție

intracomunitară. Fiecare dintre acestea indică nediferențierea comunității de populația majoritară:

a) forme de salut

Hai noroc așa ne salutăm. Servus ne zice dacă-s mai apropiată de ei. Vorbește așa femeile între ele: ce faci, unde mergi. Bărbații dau între ei noroc și așa ce mai faci, unde pleci...

Salut, noroc. Cu femeile - servus. Salut, copile sau ceva de genu' asta...

Bărbații normal dau mâna. Femeile „Ce faci unde mergi?”, copii „Săru' mâna”, că așa e bine.

Salut, ce faci sau neața, depinde când se întâlnesc. Buna ziua. Nu zic săru' mâna la femei, bărbații.

b) serbarea zilelor de naștere

Cu tort sărbătorim, (ziua de naștere, n.n.) cu cadouri, așa, cât putem...

Dăm petrecere, că o zi de naștere avem pe an...

Dăm petrecere cu muzică, cu tort și cu cadou ca așa e frumos...

c) obiceiuri de nuntă

Cu nunta e la fel ca la români...

Sunt unii la care se bagă părinții, vrei tu să te cununi și ei spun ca nu te lasă...

Face nunta cu dar, nunta cu lăutari, chef mare.

Pai părinții trebuie să spună dacă e bine sa nu să ia pe femeia aia...

d) forme de justiție

Bulibașa... Ala bătrân a fost, făcea cartieru' de răs... te dădea la ziar când făceai ceva. Și-a dat și nevasta afară din casa...

Nu ținea cont nimeni de el. Acu' e și bătrân, nici nu știe ce vorbește.

E moșu' acela, dar nimeni nu ține cont de ce zice.

Judecata țigănească... Nu exista așa ceva... Nu a fost niciodată

În ceea ce privește structura familiei, aceasta este de tip extins, patriarhal. Modelul familial este bazat pe autoritate și reclamă supunere soției față de soț, a copiilor față de părinți, a celor tineri față de cei vârstnici. Statul femeii în cadrul comunității și al familiei este unul de tip tradițional patriarhal. Femeia este responsabilă pentru activitățile din gospodărie și pentru creșterea copiilor. Activitățile zilnice ale acestora gravitează în jurul casei:

Mă spăl, fac prin casă curat, fac mâncare la copii, fetița o duc la școală. După aceea merg la maică-mea mai bem o cafea, venim acasă la prânz. După masa ori mai spăl, șterg prafu', fac ordine sau mă mai uit la o telenovelă.

Mă trezesc, fac curat, mâncare și treburi prin casă

Ne trezim, facem treabă, mâncare, curat și după mergem la munca și apoi înapoi la copii...

Funcționalitatea familiei extinse este dovedită de situațiile în care trebuie luate decizii importante. În aceste cazuri soții se consultă cu membrii familiei extinse.

Specific comunității Garcin este ancorarea puternică în prezent și capacitatea scăzută

de a face proiecții. Respondenții (lideri locali) au evidențiat această trăsătură prin raportarea la comportamentul de consum și modul de gestionare a bugetului familial. Membrii comunității au ca pattern comportamental cheltuirea întregului venit imediat după obținerea acestuia, fără a planifica cheltuielile.

Atunci când se raportează la viitorul copiilor, bunăstarea materială obținută în exteriorul comunității și sănătatea sunt principalele dimensiuni:

O casa cel mai mult pentru copii. Aș vrea să plece, să plece dincolo, ca aici e greu tare...

Sănătate vreau...

Sănătate, să se rupă de aici că nu e bine... Dar e greu...

Sa fie fericiți să plece de aici

Sa fie copii fericiți

Bunăstarea și posibilitatea obținerii acesteia sunt în general legate de părăsirea comunității. Un marcator al reușitei în viață este, potrivit respondenților, posibilitatea de a achiziționa locuință în „Țigănia mică” sau în afara comunității. Reprezentarea modelului de succes este legată de munca în străinătate sau în țară, dar care să permită ieșirea din comunitate.

Prin interviurile realizate cu membrii comunității a fost identificat un set de norme și valori ce fundamentează sistemul atitudinal și comportamental. S-a urmărit descrierea principalelor repere valorice structurate pe patru dimensiuni: dezvoltare personală, relații comunitare, bunăstare materială, comportament infracțional. Acestea au fost investigate prin identificarea celei mai mari temeri, celei mai mari supărări, celei mai mari bucurii, a motivului principal de mândrie, a motivului principal pentru rușine. Toate aceste dimensiuni, în viziunea respondenților sunt legate de familie și universul familial:

a) surse de supărare

„Când a fost tata bolnav”, „...copilul nu vorbește”; „când a fost soțul bătut și a fost în spital”; „...cu fiu-meu că nu și-a luat femeie de casă, a fugit de la el și s-a necăjit mult...”

b) surse de mândrie/bucurie

„Fetița noastră că e mai micuță, e cea care cu care mă mândresc cea mai tare. Cu copiii.”; „...cu familia”; „...cu copiii. Ei îți aduc fericirea”; „Nepoțica mea...”

c) surse de rușine

„Cam aicea nu știu de rușine și nu prea își dau ei seama, nu prea știe...”, „Să rătă de femeia ta sau nu știu, să își bată joc de familie...”, „Să îți ia cineva nevasta, aia e rușine”; „când furi, aia e rușine...”; „Când ești batjocorit de alții”.

Dacă sursa principală de rușine este strâns legată de relația soț-soție și de situația în care soția ar părăsi familia, în ceea ce privește sursa principală de teamă, nu s-a putut identifica un referențial dominant. Răspunsurile au variat de la raportarea la divinitate „ne este frică de Dumnezeu” până la „ne este teamă de Poliție... dacă se întâmplă ceva”.

Concluzii

Atunci când se urmărește implementarea unui proiect legat de autoritate și putere, așa cum este reînființarea unui pot de poliție, abordarea emică nu poate fi ignorată. Potrivit estimărilor liderilor locali, în cartierul Gârcin al municipiului Săcele este concentrată cea mai mare comunitate de etnici romi din România. Prin cercetare descriptiv-explorativă s-a urmărit identificarea dimensiunilor care diferențiază comunitatea de populația majoritară, conferindu-i acesteia identitate culturală, ocupațională, valorică etc. Rezultate studiului au evidențiat însă inexistența trăsăturilor specifice unei comunități tradiționale de romi. Romii din Gârcin nu se autopercep ca făcând parte din comunitatea etnică, fapt evidențiat de rezultatele recensământului – doar 1279 de persoane au declarat că au etnia romă, în timp ce liderii locali estimează numărul romilor la aproape 8000 de persoane.

În ceea ce privește profilul teritorial și demografic, datele statistice arată o rată ridicată a natalității (spor natural de 160 persoane în anul 2007), preponderența uniunii consensuale și condiții de locuit mult sub standardele populației majoritare.

În ceea ce privește profilul educațional și ocupațional, acesta indică o rată ridicată a abandonului școlar ridicată (85% pentru clasele a VII-a și a VIII-a), un nivel mediu de școlarizare a populației adulte de 8 clase și predominanța ajutorului social ca sursa de venit. De asemenea, veniturile salariale sunt obținute mai ales din prestarea muncii necalificate.

Istoria ocupațională a comunității era legată de prelucrarea lemnului, locuitorii fiind cunoscuți ca rudari sau lingurari. Aceste ocupații nu au fost păstrate sau transmise generațiilor actuale, meseriile practicate în comunitate fiind învățate în exteriorul acesteia, printr-o formă de calificare profesională. O excepție o reprezintă comerțul cu flori, care a fost transmis în cadrul familiei, fără a fi însă o ocupație cu tradiție în comunitate.

În studierea profilului psihosocial și antropologic, nu au fost identificate elemente de diferențiere față de populația majoritară, care să exprime apartenența etnică. Nu există vestimentație tradițională și nu au fost identificate obiceiuri și ritualuri specifice etniei (obiceiuri de nuntă, botez, zile festive, forme de salut), nu este cunoscută limba *romanes*.

Rezultatele prezentului studiu cuprind o serie de limite metodologice, ceea ce impune realizarea de cercetări viitoare pentru dezvoltarea profilului comunității. Cu toate acestea,

absența caracteristicilor care să afirme identitatea etnică în cadrul comunității Gârcin ridică o serie de întrebări legate de oportunitatea abordării unei perspectivei emice în realizarea proiectele de intervenție socială și dezvoltare a comunității.